Remissvar
Diarienummer S2026/01273

2026-10-16

Till
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Remiss av delbetänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Sveriges Konsumenter är en obunden, ideell organisation, med 23 medlemsorganisationer, som arbetar för alla konsumenters bästa genom att granska företag, påverka politiken och stärka konsumenter. Sedan den 1 januari 2025 har det statliga verksamhetsstödet om drygt 5 miljoner kronor till oss som nationell konsumentorganisation tagits bort. Det innebär att organisationens möjlighet att bedriva konsumentpolitiskt arbete kraftigt har reducerats.

Inledning

Sveriges Konsumenter är enig med utredaren om problembeskrivningen. Sociala medier, som de ser ut i dag, har en negativ påverkan på allt för många barn. Dels på grund av skadligt innehåll som våld, mobbning och ohälsosamma skönhetsideal, dels på grund av algoritmer som bidrar till ett beroendebeteende och som skjuter undan andra aktiviteter. Användare av alla åldrar drabbas, men självklart är barn särskilt sårbara. Det är hög tid att agera för att skydda generationer av nya användare.

Samtidigt är sociala medier, som utredaren också konstaterar, en självklar del av barns vardag och långt ifrån allt är dåligt. Det är här man kan kommunicera med kompisar, lära sig nya saker – och hitta stöd i svåra situationer. Det är också i sociala medier – bland annat – som barn får möjlighet att uttrycka sig i linje med barnkonventionens rättigheter.

Sveriges Konsumenter ställer sig bakom ett krav på åldersgräns i sociala medier, dock inte helt i linje med utredarens förslag (se nedan under förslag).

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

Sveriges Konsumenters synpunkter

Hellre ett enat EU än 27 olika regelverk

Många länder inom EU tittar parallellt på olika åldersgränser för barn i sociala medier. Det vore olyckligt om vi hamnade i en situation där 27 olika medlemsstater har olika regelverk. Möjligheterna att påverka techjättarna i positiv riktning ökar om EU agerar enat. Sverige borde alltså i första hand agera genom EU för att skydda barn online.

Australien visar på komplexiteten

Frågan om hur vi bäst skyddar barnen online är oerhört komplex. Som utredaren skriver kommer en åldersgräns inte att lösa alla problem. Detta är något som erfarenheterna från Australien, där en åldersgräns redan införts, visar med all tydlighet. Där använder barn kryphål och kreativitet för att kringgå förbudet.

Granskningar sedan åldersgränsen infördes i Australien visar att VPN-användningen ökat markant. Genom att välja en VPN-server (virtual private network) i ett land utan åldersgräns kan användare kringgå lagstiftningen på hemmaplan. VPN används i regel av personer som vill hålla sig mer hemliga online, men vad många inte vet är att företagen bakom vissa VPN-tjänster säljer personuppgifter.

En undersökning utförd på uppdrag av brittiska Molly Rose Foundation, som arbetar mot självmord, visar att 61 procent av barn mellan 12 och 15 år i Australien fortfarande har tillgång till sina konton i de tjänster som omfattas av åldersgränsen.

Många barn söker sig dessutom till andra plattformar som inte omfattas av åldersgränsen.

Barns yttrandefrihet begränsas för hårt

Barnkonventionen gäller som svensk lag sedan den 1 januari 2020. Där ingår bland annat följande punkter om barnets rättigheter:

- Barn är personer under 18 år. (Artikel 1)
- Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. (Artikel 2)
- Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barn har rätt till yttrandefrihet: att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter. (Artikel12–13)
- Alla barn har rätt att ta del av information via till exempel internet, radio och tv. (Artikel 17)

Utredaren slår fast att barn under 15 år inte ska förhindras att vara ute på nätet. De ska bara inte ha tillgång till sociala medier. Men för väldigt många barn är sociala medier likställt med nätet. Det är där de snappar upp nyhetshändelser, umgås med vänner, tar till sig annan information samt delar egna åsikter och insikter. Att ta bort allt detta utan att erbjuda något annat i stället är mycket olyckligt. Risken är i stället att barn som stoppas från de plattformar som utredningen pekar ut i stället kommer att söka sig till plattformar som inte omfattas av åldersgränsen. Plattformar med kanske ännu större säkerhetsrisker för barnen, eftersom fokus i regel stannar på de stora techjättarna.

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

Sveriges Konsumenter menar att de inskränkningar i barns rättigheter enligt barnkonventionen som utredaren föreslår inte vägs upp av barnets rätt till skydd. Vi skulle i första hand vilja se en annan lösning (se förslag nedan).

15-årsgränsen

Enligt barnkonventionen är man barn till den dag man fyllt 18 år. Alltså borde det vara den naturliga åldersgränsen för att skydda barn i sociala medier. Tonårstiden är också en väldigt känslig tid då man är särskilt mottaglig för åsikter om utseende och beteenden, bland annat. Detta gäller även åren mellan 15 och 18.

Om en 15-årsgräns dock blir aktuell är det bra att utredaren föreslår att gränsen gäller från det år man fyller en viss ålder, så att alla i en och samma skolklass får förhålla sig till samma regelverk, oavsett när på året man är född.

Undantagna onlineplattformar

Utredaren föreslår att undanta onlineplattformar där huvudsakliga användningsområden är att bland annat spela dataspel. Sveriges Konsumenter ifrågasätter gränsdragningen då många spelplattformar uppmuntrar till just det som utredaren menar kännetecknar sociala medier, alltså att ”upptäcka, ansluta sig till och kommunicera med varandra, och med allmänheten dela och upptäcka innehåll.”

Det är till exempel allmänt känt att det förekommer grooming av barn och mobbning på spelplattformen som Roblox. Till skillnad från Tiktok och Instagram saknar Roblox åldersgräns helt och enligt Internetstiftelsen spelar sex av tio svenska barn 8–19 år på Roblox. Var tredje barn spelar varje dag. Flera amerikanska delstater har stämt Roblox för att tjäna pengar på grooming. Svenska Polisen har annonserat för att motverka riskerna för att utsättas för sexuella övergrepp efter att ha chattat med okända personer i Roblox.

Med utredarens förslag lämnas dessa barn helt utan skydd även framöver.

Förslag på ändringar

1. *Omvänd åldersgräns*

För att skydda barns rätt att uttrycka sina åsikter och ta del av nyheter och så vidare föreslår Sveriges Konsumenter tillsammans med den europeiska konsumentorganisationen BEUC en omvänd åldersgräns.

Ställ krav på plattformarna att innehållet i default-läget är lämpligt för användare i alla åldrar. Låt sedan personer över 18 år få verifiera sin ålder för att se innehåll som inte anses lämpligt för barn. Detta skulle sannolikt innebära att långt fler personer skyddas mot olämpligt innehåll, vilket skulle vara en större samhällsvinst.

Vad är då lämpligt innehåll? I juli 2025 presenterade EU-kommissionen nya riktlinjer för skydd av minderåriga inom ramarna för DSA. Riktlinjerna ska skydda barn mot grooming, skadligt innehåll, beroendeframkallande beteenden, nätmobbning och otillåtna affärsmetoder. Alltså det som utredaren vill komma till rätta med genom en åldersgräns.

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

Rekommendationerna inkluderar bland annat:

- Plattformar ska ändra sina algoritmer för att förhindra att skadligt innehåll visas. Minderåriga ska själva få större kontroll över flödet.
- Minderåriga ska kunna blockera andra användare och hindra att de själva blir tillagda i grupper utan eget godkännande.
- Det ska inte vara möjligt att ladda ner eller ta skärmdumpar av innehåll som publicerats av minderåriga.
- Funktioner som kan leda till överanvändning ska vara avaktiverade som förinställt läge. Hit räknas bland annat ”streaks” och pushnotiser. Integrationen av AI-chattbottar ska ses över.
- Det ska säkerställas att minderårigas begränsade förståelse för reklam inte utnyttjas och inte leder till oönskade köp. Minderåriga ska inte exponeras för manipulativa affärsmetoder; här ingår vissa virtuella valutor och lootlådor också.
- Förbättringar av moderering och rapporteringsverktyg, med snabbare återkoppling samt enkelt verktyg för föräldrakontroll.

Det vore naturligt att låta riktlinjerna styra default-läget för alla.

2. *Sätt press på techbolagen*

I stället för att förbjuda personer under 15 år att använda sociala medier finns inspiration att hämta även från den förlikning som gjordes mellan Meta, som äger Facebook och Instagram, och en rad delstater i USA i augusti 2026. Uppgörelsen är inte heltäckande ur barnskyddssynpunkt, men skulle kunna användas av EU som påtryckningsmedel för ett starkare skydd även inom EU.

Genom förlikningen förbinder sig Meta att:

- begränsa hur länge tonåringar får använda tjänsten dagligen
- begränsa användandet nattetid
- begränsa notifikationer under skoltid
- stärka åldersverifieringen
- stärka föräldrakontrollen
- införa hinder för att yngre användare får tillgång till åldersbegränsat innehåll

Därutöver skulle man behöva adressera frågor som personanpassad reklam och hur algoritmerna föreslår personanpassat innehåll.

Sammanfattning

Sveriges Konsumenter instämmer med regeringen om att det behövs en åldersgräns. Sveriges Konsumenter skulle dock i första hand vilja att regeringen driver frågan om en omvänd åldersgräns i EU. Alltså en åldersgräns som skulle tvinga plattformarna att anpassa innehållet så man i defaultläget för alla användare inte visar sådant som skulle kunna vara skadligt för användare under 18 år (safety by design).

Personer över 18 år skulle kunna verifiera sin ålder för att få tillgång till åldersreglerat innehåll som porr, marknadsföring av alkohol och så vidare. Detta är ett förslag som har stöd av många

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

av Europas konsumentorganisationer inom BEUC. Då skulle barns rättigheter enligt barnkonventionen också kunna beaktas genom att barn inte stängs ute.

Vi förstår dock att utvecklingen inte ligger i linje med detta just nu och att regeringen skyndsamt vill och bör agera. Mot den bakgrunden kan vi se att det svenska förslaget skulle kunna fungera som en brygga till dess att EU Kids Act är verklighet. Ett enat EU har större möjligheter att agera mot techjättarna menar vi. Dessutom omfattar EU Kids Act även spelplattformar som Roblox och undantar inte mindre plattformar, något som vi menar är en stor brist i den svenska utredningen.

Oavsett vilken lösning man väljer kommer frågan om åldersverifieringsmetod bli väldigt viktig. Både ur säkerhetssynpunkt och ekonomisk rättvisa. Man ska inte bli utestängd om man inte har råd med en e-legitimation. Erfarenheterna från Australien visar på svårigheterna.

Dag som ovan

Johanna Hållén
Generalsekreterare, Sveriges Konsumenter

Föredragande
Yasemin Bayramoglu

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se